

PÖYTÄKIRJA**Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 10. kokoukseen****Aika: Tiistai 13.11.2018 klo 13:02 – 15:27****Paikka: Säätytalo, huone 13, Snellmaninkatu 9–11****Läsnä:**

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM, puheenjohtaja
Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM, varapuheenjohtaja
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Tiina Pesonen, tietojohdaja, STM
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM (klo 14:45 asti)
Mika Vuorinen, erityisasiantuntija, LVM (Jussi Luomajärven sijaisena)
Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia (klo 14:55 asti)
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM (klo 13:35 alkaen)
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM
Tommi Kangasaho, neuvotteleva virkamies (Max Hambergin sijaisena) (klo 14:30 asti)

Pysyvät asiantuntijat:

Aku Hilve, yksikön päällikkö, VM (klo 13:35 alkaen)

Sihteerit:

Juhani Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM, pääsihteeri
Jaakko Poikonen, tietohallintoasiantuntija, VM, sihteeri

Esittelijät:

Kimmo Mäkinen, erityisasiantuntija, VM
Ville Viitasaari, ylitarkastaja, Verohallinto
Mari Fallström, erityisasiantuntija, VM
Markus Siltainen, finanssineuvos, VM
Pauliina Pussinen, erityisasiantuntija, VM
Suvi Remes, erityisasiantuntija, VM

Poissa:

Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Irja Peltonen, tietojohdaja, VM
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen avasi kokouksen klo 13:02.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Pöytäkirja hyväksyttiin muutoksin.

3) European Blockchain Partnership (EUB) ja hajautettu tilikirja verohallinnossa

Erityisasiantuntija Kimmo Mäkinen, VM ja ylitarkastaja Ville Viitasaari, Verohallinto

Kimmo Mäkinen kertoi TIETOKEKO:lle EU:n lohkoketjukumppanuuden (EUB) tilanteesta. EU:n lohkoketjuja koskeva yhteistyösopimus tuli voimaan huhtikuussa. Sopimuksen avulla edistetään mm. rajat ylittävää toimintaa ja kartoitetaan lupaavimpia käyttötapauksia eri maissa. Erityisesti seuraavilla alueilla pyritään etenemään yhteistyössä: verotus, korkeakoulujen tutkintotodistusten aitouden verifiointi, jäsenvaltioiden rahankäytön raportoinnin automatisointi sekä hajautettu identiteetin hallinta (sen kytkeminen eIDAS:iin).

Lisäksi komissio on tehnyt selvityksen siitä, miten GDPR ja lohkoketjuteknologia voitaisiin sovittaa yhteen. Myös henkilötietojen anonymisointi on noussut keskusteluissa vahvasti esiin.

Kimmo Mäkinen esitteli eurooppalaisen lohkoketjuinfrastruktuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita. Olennaista on mm. pohtia varautumista siihen, että lohkoketjuinfran käyttäminen maksaa kansalaisille jotakin. Tavoitteena on saavuttaa lohkoketjuteknologian avulla kilpailuetua Euroopalle.

Ville Viitasaari kertoi TIETOKEKO:lle hajautetusta tilikirjasta (Distributed Ledger Technology, DLT) ja mahdollisuudesta koodata varainsiirtoveroprosessi älyprosessiksi siten, että varainsiirtovero tilitettäisiin asuntokauppatransaktion yhteydessä automaattisesti. Toinen merkittävä kehitysteema on avointen rajapintojen hyödyntäminen syntyvissä liiketoimintaverkostoissa. Lohkoketjuteknologian hyödyntämisellä saavutetaan säästöjä, kun manuaalista ylläpitotyötä saadaan vähennettyä prosesseista.

Viitasaari esitteli lohkoketjudemon tilien balansoinnista. Lohkoketjut yksinkertaistaisivat palkanmaksua ja kirjanpitoa automatisoinnin kautta, mikä mullistaisi nykyiset toimintamallit. Teknologian laajamittainen käyttöönotto on kuitenkin mahdollista vasta joidenkin vuosien päästä.

Keskustelu:

- Pohdittiin, millaisia hyötyjä teknologia kautta voitaisiin saavuttaa sekä mitä lohkoketjuihin liittyviä teemoja voitaisiin edistää EU-puheenjohtajakaudella. Esimerkiksi identiteetin hallinta voisi olla alue, johon Suomen tulisi erityisesti panostaa.
- Lohkoketjuteknologian markkinoinnissa on vielä kirkastettava teknologian käytöstä eri tahoille koituvia hyötyjä.

- On pohdittava, milloin lohkoketjuteknologia on niin kypsää, että siitä saadaan haluttuja hyötyjä. DLT:n kautta asuntokaupassa voi saavuttaa hyötyjä, mutta toisaalta infraan saaminen toimintavarmaksi vie useita vuosia.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

4) Kysely järjestelmien korjausvelasta

Erityisasiantuntija Mari Fallström, VM

Suunnitelmissa on lähettää kysely, jolla selvitetään ministeriöiden hallinnonalojen vanhenevien järjestelmien korjausvelka. Kyselyssä pyydetään listaamaan vanhenevat järjestelmät, joiden uusimiseksi ei ole olemassa rahoitusta. Näin selvitettäisiin korjausvelan euromääräinen taso, minkä jälkeen pohditaan mahdollinen VM:n vastuulla oleva korjausohjelma ja rahantarve JTS-kaudelle.

Kyselyn tulokset annettaisiin hallinnonalakohtaisesti ministeriöille tarkastettavaksi ja niistä tehtäisiin yhteenveto. Jatkossa kysely liitettäisiin joidenkin kysymysten osalta tietohallintokyselyyn.

Keskustelu:

- Vastaako jokainen virasto itse kyselyyn vai olisi syytä keskittää vastaaminen hallinnonalakohtaisesti? On myös huomioitava, että tapaukset voivat olla paljon monimutkaisempia kuin ehdotettujen kysymysten perusteella voidaan tuoda esiin.
- Olisi tärkeä kysyä myös, onko riskiarviota tehty vai ei.
- Kyselyssä tulisi painottaa järjestelmien kompleksisuutta ja vaikutuksia (esim. verkostovaikutus: vaikuttavatko ne muihinkin virastoihin tai yhteiskuntaan).
- Olisi hyvä arvioida mitä vaikutuksia korjausvelalla on tiedonhallintalain osalta arkkitehtuuriin. Pitäisi edellyttää, että arkkitehtuuri on kunnossa ennen kuin korjaukseen myönnetään rahaa.
- Järjestelmiä ei pidä uudistaa vain uudistamisen vuoksi. Näin raskaasti toteutettuna kysely työllistää hallinnonaloja huomattavasti.
- Kyselyyn olisi hyvä sisällyttää myös sellaiset organisaatiot, jotka eivät ole virastoja tai laitoksia.
- Tiedonhallinnan muutossuunnitelmaa voisi hyödyntää, ettei tehdä päällekkäistä työtä.
- Olisi perusteltua laatia kevyt kysely, jolla saadaan yleiskuva tilanteesta. Kustannuksia ei ole järkevää kysyä, koska niistä ei ole tietoa.
- Tietopohjaa olisi kasvatettava. Erityisesti investoinneista tulisi olla kokonaiskuva, jotta investointitarpeita voitaisiin priorisoida.

Päätös: Ei toteuteta suunnitellun kaltaista laajaa kyselyä, vaan kevennetty kysely, jolla selvitetään hallinnonalojen korjausvelan tilanne. Kysely toimitetaan TIETOKEKO:n jäsenille, jotka jakavat sen hallinnonaloilleen siinä muodossa kuin katsovat tarpeelliseksi. Kyselyssä keskitytään ainoastaan kriittisiin järjestelmiin.

5) Tietojohtamisesta Tietokiriin

Finanssineuvos Markus Siltanen, VM ja erityisasiantuntija Pauliina Pussinen, VM

Tietoyhteiskunnan kehitys jatkuu nopeana ja yllätyksellisenä. Sen johdosta täytyy varmistaa, että valtion strateginen päätöksentekokyky tukee Suomen kilpailukykyä. On

pohdittava, miten hallinto saadaan hyödyntämään tietoa parhaalla tavalla ja miten yhteiskunta otetaan mukaan valtion tietojohdantamiseen.

Tietokiri on tiedolla johtamisen kehittämishanke, jolla pyritään parantamaan päätöksenteon laatua. Hanke selvittää valtiohallinnon viranomaisten kypsyystasoa ja sitä, miten konsernitoimijoiden tietoa pystytään hyödyntämään.

Tällä hetkellä keskiössä on osaamisen kehittämisen rakentaminen, johon liittyvää kyvykkyyttä rakennetaan Hausiin. Tietojohdantaminen tulisi liittää entistä selvemmin johtamisvalmennuksiin ja toisaalta hyödyntää niissä myös eOppivaa.

Tietokiri-hanke päättyy 2019 lopussa, minkä jälkeen siinä tehtävä työ siirtyy Valtiokonttorin normaaliksi tehtäväksi ilman erillisrahoitusta.

Keskustelu:

- Tiedon parempi hyödyntäminen on keskeistä. Lisäksi on selvitettävä hallinnon osaamispohja. Toiminnallinen tehokkuus syntyy siitä, että asetetaan toiminnalle tavoitteet.
- Korostettiin, että valtionhallinnon strategisen johtamisen lähtökohtana tulee olla strategisesti johdettu organisaatio. Yhteentoimivuus sekä datan saaminen toiminnasta ja prosesseista on myös olennaista. Nyt käytössä on useita erilaisia työkaluja ja tieto ei liiku sen vuoksi.
- Huomiota pitää kiinnittää erityisesti sektorikohtaisiin tietoihin sekä niiden seurantaan ja ennakointiin.

Päätös: TIETOKEKO haluaa jatkossakin seurata tiedolla johtamisen edistymistä. Pidetään uusi tilannekatsaus aiheesta myöhemmin keväällä. Kannatettiin ajatusta, että TIETOKEKO toimisi edelläkävijänä tiedolla johtamisessa. Markus Siltanen ja Pauliina Pussinen ovat aiheesta yhteydessä Juhani Korhoseen.

6) Yhteentoimivuuden yhteistoimintamalli

Erityisasiantuntija Suvi Remes, VM

Suvi Remes esitteli TIETOKEKO:lle yhteentoimivuuden yhteistoimintamallin ja siihen liittyvän toiminnan tukipalvelut. Mallin pohjalta jatketaan YTI-hankkeessa ja hallinnonaloilla jo tehtyä työtä yhteentoimivuuden mahdollistamiseksi. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä hallinnossa käsiteltävästä tiedosta ja tukea teknisen yhteentoimivuuden toteutumista.

Hyötyjä:

- Saadaan läpinäkyvä toimijarakenne ja mekanismit yhteentoimivuudelle.
- Tuetaan ”tietoa kysytään vain kerran” -periaatetta.
- Semanttisen yhteentoimivuuden hallinta toteutetaan julkiseen hallintoon.
- Rakennetaan Yhteentoimivuusalusta tukipalveluksi.
- Tuetaan yhteisen käsitteistön muodostumista ja edistetään tietointensiivisten prosessien automatisointia.
- Tiedon laatu paranee laadukkaiden määrittelyiden myötä.

Pelkästään sanastotyön avulla saavutettava säästöpotentiaali on arviolta vähintään 3 miljoonaa euroa. Lisäksi koodistojen yhteenkokoamisen ja rajapintojen käytön kautta voidaan saavuttaa huomattavia säästöjä.

Keskustelu:

- Yhteentoimivuustyön ymmärtäminen on ollut haasteellista, joskin työpajatyöskentelyllä ymmärrystä on onnistuttu lisäämään.
- Haasteena on organisaatioiden vastarinta, jota voitaisiin vähentää esimerkiksi asettamalla jokin virasto vastaamaan jostain tietoa-alueesta.
- Ministeriöiden johto on saatava ymmärtämään työn tärkeys. Semanttisen yhteentoimivuuden saavuttaminen on olennaista.
- On tärkeää onnistua vastuuttamisessa ja rakentaa toimintamalli, jolla semanttinen yhteentoimivuus varmistetaan.
- Viimeistään lainsäädäntö varmistaa, että kaikki tahot käyttävät yhteentoimivuuden välineitä. Tiedonhallintalaissa onkin kuvattu tietomäärityksien yhteentoimivuuteen liittyviä mekanismeja.

Päätös: TIETOKEKO puoltaa yhteentoimivuuden edistämistä hallinnonaloilla yhteistoimintamallin mukaisesti.

7) Gartnerin Barcelonan symposiumin anti

Tietojohtaja Tiina Pesonen, STM ja muut symposiumiin osallistuneet TIETOKEKO:n jäsenet

Symposiumiin osallistui noin 9000 henkilöä, joista 300 oli Suomesta ja julkishallinnosta noin 90.

Esityksissä ja keskusteluissa nousivat esiin seuraavat teemat:

- Tekoälyn voittokulku, jonka myötä syntyy huomattavasti uusia työpaikkoja
- Kulttuuri nähdään suurimpana tekoälyä hidastavana tekijänä
- Digitaalinen kaksonen (mm. organisaatioiden työssä, tiedossa ja terveydessä)
- Eettiset kysymykset ja luottamus – jäävät Euroopan ulkopuolella toteutumatta
- Lohkoketjut ja niihin liittyvä integraatio
- Projektien sijaan puhutaan tuotteista (toimialan tai palvelun kokonaisuus, jota kehitetään).
- Olennaista on, kuka omistaa ID:n tai kenellä on valta. Kaikkiin algoritmeihin liittyy policyä.

Keskustelu:

- Symposiumista välittyi näkökulma katsoa asioita uudella tapaa, mikä olisi myös Suomen hallinnossa tärkeää. Sunnuntain toimialapäivän ohjelmaa voi suositella.
- Palvelusalkun hallinnassa ei ole järkevää siirtyä siihen, että jokaisessa virastossa tehdään omaa palvelunhallintaa. Asiaa tulisi katsoa ennemmin elämäntapahtumien ja tiedon kautta.
- Digitaalinen kaksonen: kaikista palveluista ja prosesseista on tehtävissä digitaalinen kaksonen, jonka avulla voidaan mallintaa esimerkiksi lainsäädäntöä ja teknologiaa.
- Pilvi- ja turva-asioissa mielenkiintoisimmat esitykset käsittelivät resursseja.
- Tekoälyyn ja lohkoketjuihin liittyvästä riskienhallinnasta puhuttiin hyvin vähän. Riskienhallinta tuotiin esille lähinnä etiikan kautta.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

8) Muut asiat

Kerrottiin TIETOKEKO:lle, että ensi vuoden kokousten kalenterikutsut lähetään lähiaikoina.

9) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 11:27.

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteerit